A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2013. május 30.*

„2004/39/EK irányelv — A pénzügyi eszközök piacai — 19. cikk — Üzletvitelre vonatkozó magatartási szabályok befektetési szolgáltatás ügyfelek számára történő nyújtásakor — Befektetési tanácsadás — Más befektetési szolgáltatások — A nyújtandó szolgáltatás alkalmasságának és megfelelőségének értékelésére vonatkozó kötelezettség — E kötelezettség megsértésének szerződéses jogkövetkezményei — Valamely pénzügyi termék részeként kínált befektetési szolgáltatás — Pénzügyi termékekre vonatkozó kamatláb lehetséges változásainak fedezésére szolgáló, pénzügyi kockázatok kezelésére irányuló (»swap«-)szerződések”

A C-604/11. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Juzgado de Primera Instancia nº 12 de Madrid (Spanyolország) a Bírósághoz 2011. november 28-án érkezett, 2011. november 14-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Genil 48 SL**,

a **Comercial Hostelera de Grandes Vinos SL**

és

a **Bankinter SA**,

a **Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, J. Malenovský, U. Lõhmus (előadó), M. Safjan és A. Prechal bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. január 17-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Genil 48 SL képviseletében P. Rico Cadenas procuradora,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

– a Comercial Hostelera de Grandes Vinos SL képviseletében B. Grande Pesquero procuradora, továbbá E. Zato Tajada és C. Navarro García abogados,

– a Bankinter SA és a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA képviseletében J. Massaguer Fuentes és J. Iglesias Rodríguez abogados,

– a spanyol kormány képviseletében S. Centeno Huerta, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek és T. Müller, meghatalmazotti minőségben,

– az észt kormány képviseletében M. Linntam, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében M. Szpunar és B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében J. Baquero Cruz, E. Traversa és R. Vasileva, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2007. szeptember 5-i 2007/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 247., 1. o.) módosított, a pénzügyi eszközök piacairól, a 85/611/EGK és a 93/6/EGK tanácsi irányelv, és a 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 93/22/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 21-i 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 145., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 263. o.) 4. cikke (1) bekezdése 4. pontjának és 19. cikke (4), (5) és (9) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet egyrészt a Genil 48 SL (a továbbiakban: Genil 48) és a Bankinter SA között, másrészt a Comercial Hostelera de Grandes Vinos SL (a továbbiakban: CHGV) és a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA között a Genil 48-nak és a CHGV-nek a fenti két bank általuk jegyzett pénzügyi termékei felülvizsgálható kamatlába lehetséges változásaival szembeni fedezése céljából a pénzügyi kockázatok kezelésére irányuló, ú.n. „swap”-szerződések tárgyában folyamatban lévő két eljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós szabályozás

A 2004/39 irányelv

3 A 2004/39 irányelv (2) és (31) preambulumbekezdése így rendelkezik:

„(2) […] rendelkezni kell a befektetők magas szintű védelméhez szükséges összehangolás mértékéről [helyesen: el kell érni a befektetők magas szintű védelméhez szükséges harmonizáció megfelelő mértékét] […]

[...]

(31) Ezen irányelv céljainak egyike a befektetők védelme. […]”

4 Ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 2., 4. és 17. pontja az alábbi fogalommeghatározásokat tartalmazza:

„2. »befektetési szolgáltatások és tevékenységek«: az I. melléklet C. szakaszában felsorolt eszközök bármelyikéhez kapcsolódó, az I. melléklet A. szakaszában felsorolt szolgáltatások és tevékenységek bármelyike;

[...]

4. »befektetési tanácsadás«: egy vagy több ügylet tekintetében pénzügyi eszközökhöz kapcsolódó, személyre szóló ajánlások nyújtása valamely ügyfélnek akár az ügyfél kérésére, akár a befektetési vállalkozás kezdeményezésére;

[...]

17. »pénzügyi eszköz«: az I. melléklet C. szakaszában meghatározott eszközök […]”

5 A hivatkozott A. szakaszban meghatározott befektetési szolgáltatások és tevékenységek között szerepel a befektetési tanácsadás. Egyébiránt a hivatkozott C. szakasz 4. pontja szerint ilyen tevékenységnek minősülnek: „[az] [é]rtékpapírokhoz, devizákhoz, kamatlábakhoz vagy hozamokhoz kapcsolódó opciók, határidős ügyletek, swapügyletek, határidős kamatláb-megállapodások, valamint bármely más származtatott megállapodás, vagy más származtatott eszköz, pénzügyi index vagy pénzügyi intézkedés, ami természetben vagy készpénzben kiegyenlíthető [...]”

6 A szóban forgó irányelv II. fejezetének „Rendelkezések a befektetővédelem biztosítására” című 2. szakaszában található az „Üzletvitelre vonatkozó magatartási szabályok befektetési szolgáltatás ügyfelek számára történő nyújtásakor” című 19. cikke. E cikk (4)–(6) és (9) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(4) Befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelési szolgáltatás nyújtásakor a befektetési vállalkozásnak be kell szereznie a szükséges információkat az ügyfél vagy potenciális ügyfél adott termék vagy szolgáltatás meghatározott fajtája szempontjából releváns befektetések terén meglévő ismereteiről és tapasztalatairól, pénzügyi helyzetéről és befektetési céljairól azért, hogy az ügyfél vagy a potenciális ügyfél számára alkalmas befektetési szolgáltatásokat és pénzügyi eszközöket ajánlhasson.

(5) A tagállamok biztosítják, hogy a befektetési vállalkozások a (4) bekezdésben említetteken kívüli befektetési szolgáltatások nyújtásakor kérjék meg az ügyfelet vagy potenciális ügyfelet, hogy tájékoztassa őket a felkínált vagy igényelt szolgáltatás vagy termék konkrét fajtája szempontjából lényeges, befektetési téren meglévő ismereteiről, illetve tapasztalatairól azért, hogy a befektetési vállalkozás felmérhesse, hogy a befektetési szolgáltatás vagy az ajánlott termék megfelelő-e az ügyfél számára.

Amennyiben a befektetési vállalkozás az előző albekezdés alapján kapott információ alapján úgy ítéli meg, hogy a termék vagy szolgáltatás nem megfelelő az ügyfél vagy potenciális ügyfél számára, a befektetési vállalkozásnak erre az ügyfelet vagy potenciális ügyfelet figyelmeztetnie kell. Az ilyen figyelmeztetés egységesített formátumban is kiadható.

Olyan esetekben, amikor az ügyfél vagy potenciális ügyfél úgy dönt, hogy nem adja meg az első albekezdésben említett tájékoztatást, vagy nem ad elegendő információt ismereteiről és tapasztalatairól, a befektetési vállalkozásnak figyelmeztetnie kell az ügyfelet vagy potenciális ügyfelet arra, hogy e

döntése nem teszi lehetővé a vállalkozás számára annak megállapítását, hogy az előirányzott szolgáltatás vagy termék megfelelő-e az ügyfél számára. Az ilyen figyelmeztetés egységesített formátumban is kiadható.

(6) A tagállamok lehetővé teszik a befektetési vállalkozások számára, hogy a kizárólag ügyfélmegbízások végrehajtásából és/vagy fogadásából és továbbításából álló befektetési szolgáltatásokat – kiegészítő szolgáltatásokkal vagy azok nélkül – úgy nyújtsák ügyfeleiknek, hogy nem szerzik be az (5) bekezdésben előírt információt, vagy nem határozzák meg az ott írtakat, amennyiben az összes következő feltétel teljesül:

– a fenti szolgáltatások valamely szabályozott piacra vagy ezzel egyenértékű harmadik országbeli piacra bevezetett részvényekhez, pénzpiaci eszközökhöz, kötvényekhez vagy az értékpapírosított adósság más formáihoz (kivéve a származtatott eszközökben foglalt kötvényeket vagy értékpapírosított adósságot), az ÁÉKBV-khez és más, nem összetett pénzügyi eszközökhöz kötődnek. [...]

[...]

(9) Azon esetekben, ha a befektetési szolgáltatást olyan pénzügyi termék részeként kínálják, amelyre az ügyfelek kockázatértékelése [helyesen: kockázatainak értékelésére] és/vagy a tájékoztatási kötelezettségek tekintetében már a közösségi jogszabályok vagy közös, a hitelintézetekre és fogyasztói hitelekre vonatkozó európai előírások rendelkezései vonatkoznak, az ilyen szolgáltatásra ezeken túlmenően nem vonatkoznak az e cikkben megállapított kötelezettségek.”

7 A 2004/39 irányelv 51. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az engedély visszavonására irányuló eljárások, valamint a tagállamok büntetőszankciók megállapítására irányuló jogának sérelme nélkül a tagállamok nemzeti jogukkal összhangban biztosítják, hogy meg lehessen hozni a szükséges közigazgatási intézkedéseket, illetve közigazgatási szankciókat lehessen kiszabni azon személyekkel szemben, akik felelősek az ezen irányelv végrehajtása során elfogadott rendelkezések be nem tartásáért. A tagállamok biztosítják, hogy az ilyen intézkedések legyenek hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek.

A 2006/73/EK irányelv

8 A 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések tekintetében történő végrehajtásáról szóló, 2006. augusztus 10-i 2006/73/EK bizottsági irányelv (HL L 241., 26. o.) 35–37. cikke pontosabb szabályokat tartalmaz a 2004/39 irányelv 19. cikkének (4) és (5) bekezdésében meghatározott nyújtandó szolgáltatás megfelelőségének és alkalmas voltának értékeléséről.

9 A 2006/73 irányelv 38. cikke úgy rendelkezik, hogy a 2004/39 irányelv 19. cikke (6) bekezdésének első francia bekezdésében nem szereplő pénzügyi eszköz különösen akkor nem minősül összetettnek, ha nem tartozik ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdése 18. pontjának c) alpontja vagy I. melléklete C. szakasza (4)–(10) bekezdésének bármelyike alá.

10 A 2006/73 irányelv 52. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A 2004/39/EK irányelv 4. cikke (1) bekezdése 4. pontjának a »befektetési tanácsadásra« vonatkozó fogalommeghatározása alkalmazásában a »személyre szóló« ajánlás olyan ajánlás, amelyet valakinek befektetői vagy potenciális befektetői minőségében vagy a befektető vagy potenciális befektető meghatalmazottjának minőségében adnak.

Az ajánlást az adott személy számára alkalmas vagy a személy körülményeinek figyelembevételére alapuló módon kell előadni [helyesen: az ajánlást az adott személy számára megfelelőként vagy e személy sajátos helyzetének vizsgálatán alapulóként adják elő], és az alábbi lépések valamelyikének megtételére vonatkozó ajánlást tartalmaz:

a) adott pénzügyi eszköz vétele, eladása, jegyzése, cseréje, tartása vagy biztosítása;

b) adott pénzügyi eszköz által biztosított jognak, amelynek tárgya pénzügyi eszköz vétele, eladása, jegyzése, cseréje, vagy visszaváltása, a gyakorlása vagy nem gyakorlása.

Az ajánlás nem személyre szóló ajánlás, ha kizárólag terjesztési csatornák útján teszik közzé vagy a nyilvánosságra irányul [helyesen: a nyilvánosságnak szánják].”

A spanyol szabályozás

11 A 2004/39 irányelvet a 2007. december 19-i 47/2007. sz. törvénnyel (BOE 304. sz., 2007. december 20., 52335. o.) módosított, az értékpapírok kereskedelméről szóló, 1988. július 28-i 24/1988. sz. törvény (Ley 24/1988 del Mercado de Valores; a BOE 1988. július 29-i 181. száma, 23405. o.; a továbbiakban: 24/1988 törvény) ültette át a spanyol jogba. A hivatkozott irányelv 19. cikke (4), (5) és (9) bekezdésének végrehajtásáról e törvény 79a. cikkének (6) és (7) bekezdése, valamint 79c. cikke rendelkezett.

12 A szóban forgó 19. cikk (4) és (5) bekezdésében előírt értékelési kötelezettségeket a befektetési vállalkozások és egyéb, befektetési szolgáltatásokat nyújtó szervezetek szabályozásáról szóló, 2008. február 15-i 217/2008. sz. királyi rendelet (Real Decreto 217/2008 sobre el régimen jurídico de las empresas de servicios de inversión y de las demás entidades que prestan servicios de inversión; BOE 41. sz., 2008. február 16., 8706. o.) 72., illetve 73. cikke szabályozza részletesebben.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az tűnik ki, hogy az egyrészt a Genil 48 és a CHGV, másrészt az alapeljárásokban alperes bankok között létrejött „swap”-szerződések az előbbieknek a szóban forgó bankok általuk jegyzett pénzügyi termékei felülvizsgálható kamatlábai – a jelen esetben az Euribor (Euro interbank offered rate) – lehetséges változásaival szembeni fedezésére szolgáltak.

14 E szerződésekben a felek kölcsönösen kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfizetik a másik félnek a különböző esetekben kikötött kamatlábak alkalmazásából eredő összegek közötti különbözetet. E szerződések értelmében, amennyiben az egy hónapos Euribor a szerződésben kikötött fix kamatláb alatt marad, akkor az ügyfél fizeti a különbözetet a bank felé, ellenkező esetben, ha az Euribor meghaladja a szerződésben kikötött fix kamatlábat, akkor a bank köteles megfizetni az ügyfélnek a különbözetből adódó összeget.

15 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a Genil 48 2008. szeptember 16-án kötötte meg a „swap”-szerződést, a CHGV pedig telefonon állapodott meg egy ilyen szerződés megkötésében. Mindazonáltal a jogvita tárgyát képező kérdés az, hogy az utóbbi szerződés egyáltalán létrejött-e ebben az időpontban vagy akár később.

16 A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy a Genil 48 tekintetében egyáltalán nem történt meg a 2004/39 irányelvnek a 24/1988. sz. törvény 79a. cikke (6) és (7) bekezdésével átültetett 19. cikke (4) és (5) bekezdésében előírt értékelés, továbbá az ügy irataiból nem tűnik ki, hogy a CHGV tekintetében elvégezték-e ezen értékelések valamelyikét.

17 Az értékelés hiányára támaszkodva az alapeljárások felperesei a kérdést előterjesztő bíróság elé terjesztett keresetükben azt kérik, hogy az utóbbi állapítsa meg e szerződések semmisségét.

18 A kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy ahhoz, hogy az alapeljárásokban döntést tudjon hozni, először is meg kell állapítani, hogy kamatlábváltozásokkal kapcsolatos „swap”-szerződésekhez hasonló pénzügyi eszközök nyújtásakor milyen kötelezettségek terhelik a hitelintézeteket, továbbá azt, hogy a jelen esetben az alapeljárások alperesei betartották-e ezen kötelezettségeket, végül pedig e kötelezettségek megsértésének melyek az esetleges jogkövetkezményei.

19 A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az ilyen pénzügyi eszköz a 2004/39 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 17. pontja, valamint I. melléklete C. szakaszának 4. pontja értelmében ezen irányelv hatálya alá tartozik. Úgy ítéli meg, hogy annak megállapításához, hogy az alapeljárások alperesei által kínált szolgáltatás, amelynek keretében a Genil 48-nak és a CHGV-nek ajánlatot tettek a jogvita tárgyát képező „swap”-szerződésekre, a szóban forgó irányelv 19. cikke (4) bekezdésének hatálya alá tartozik-e, meg kell vizsgálni, hogy e szolgáltatás a szóban forgó irányelv fenti rendelkezés értelmében és a 4. cikke (1) bekezdésének 4. pontjában meghatározottak értelmében „befektetési tanácsadásnak” minősül-e.

20 Amennyiben e kérdésre nemleges a válasz, az alapeljárások alperesei kötelesek lettek volna a 2004/39 irányelv 19. cikkének (5) bekezdésében meghatározott értékelést elvégezni, tekintettel arra, hogy a „swap”-szerződések összetett pénzügyi eszközöknek minősülnek. A kérdést előterjesztő bíróság mindkét eset tekintetében megjegyzi, hogy ezen irányelvből nem tűnik ki egyértelműen, hogy a szóban forgó 19. cikk (4) vagy (5) bekezdéséből származó kötelezettségek megsértése az érintett szerződések semmisségével jár-e, vagy az ügyfél beleegyezésének olyan hiányáról van-e szó, amely orvosolható.

21 Végül a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy az alapeljárások alperesei 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdése értelmében mentesültek-e a 19. cikk (4) vagy (5) bekezdésében előírt értékelési kötelezettség alól.

22 Ezen körülmények között Juzgado de Primera Instancia nº 12 de Madrid az eljárás felfüggesztéséről határozott, és az alábbi kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bírósághoz:

„1) Befektetési tanácsadási szolgáltatásnak kell-e tekinteni a [2004/39] irányelv 4. cikke (1) bekezdésének [4]. pontjában foglalt meghatározás alapján, ha »kamatswap«-ügyletet kínálnak az ügyfélnek a más pénzügyi termékek kamatváltozásaiból eredő kockázat fedezésére?

2) A hivatkozott irányelv 19. cikkének (4) bekezdésében foglalt, lakossági befektetőre vonatkozó megfelelőségi vizsgálat elmulasztása a befektető és a pénzügyi (befektetési) intézmény által megkötött szerződés semmisségének megállapítását vonja-e maga után?

3) Amennyiben a nyújtott szolgáltatás a fentiek értelmében nem minősül befektetési tanácsadásnak, a szerződés semmisségének megállapítását vonja-e maga után önmagában az a körülmény, hogy egy olyan összetett pénzügyi eszközt, mint a »kamatswap«-ügylet, a pénzügyi (befektetési) intézménynek betudható okból a [2004/39] irányelv 19. cikkének (5) bekezdésében foglalt megfelelőségi vizsgálat elvégzése nélkül vásárolnak meg?

4) Az a körülmény, hogy a hitelintézet más pénzügyi termékekhez kapcsolódó összetett pénzügyi eszközt kínál, elegendő indoknak bizonyul-e a [2004/39] irányelv 19. cikkében foglalt, a lakossági befektetők esetében előírt alkalmassági és megfelelőségi vizsgálatok elvégzéséből álló kötelezettségek alkalmazásának kizárására?

5) A [2004/39] irányelv 19. [cikkében] meghatározott kötelezettségek alkalmazásának kizárásához szükséges-e, hogy a befektetők védelmét biztosító – a hivatkozott irányelvben foglaltakhoz hasonló – szabályok hatálya alá tartozzon az a pénzügyi termék, amelyhez a kínált pénzügyi eszközök kapcsolódnak?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

23 A Genil 48 úgy véli egyrészről, hogy az EUMSZ 267. cikk második bekezdése értelmében a 2004/39 irányelvnek a kérdést előterjesztő bíróság által kért értelmezése szükségtelen e bíróság ítéletének meghozatalához, ugyanis a szóban forgó irányelv Spanyolországban közvetlenül nem alkalmazható, továbbá az alapeljárások tárgyát a 24/1988. sz. törvény 79a. cikkében és a 217/2008. sz. királyi rendelet 72. cikkében előírt kötelezettségek megsértéséből eredő hatások képezik.

24 A Genil 48 arra hivatkozik másrészről, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy az alapeljárások tárgyát képező „swap"-szerződések semmisségével kapcsolatosan határozatot hozzon, mivel a 2004/39 irányelv erre vonatkozó kifejezett rendelkezésének hiányában a nemzeti bíróságok feladata e jogsértés szerződéses jogkövetkezményeinek megállapítása.

25 Egyébiránt az alapeljárások alperesei a tárgyalás során az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságára vonatkozóan kétségeiket fejezték ki amiatt, hogy ezek keretében ténykérdésre vonatkozó válaszokat kellene adni.

26 A Genil 48 első kifogásával kapcsolatosan emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a nemzeti bíróság által a saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatal iránt előterjesztett kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd különösen a C-45/09. sz. Rosenbladt-ügyben 2010. október 12-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-9391. o.] 33. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

27 A jelen ügyben a döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a 24/1988. sz. törvény 79a. cikke ülteti át a spanyol jogba a 2004/39 irányelv 19. cikkének (4) és (5) bekezdését, és hogy a szóban forgó (4) bekezdésben előírt megfelelőségi vizsgálatot 217/2008. sz. királyi rendelet 72. cikke szabályozza részletesen. Következésképpen nem úgy tűnik, hogy a különösen a szóban forgó irányelv fent hivatkozott rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések ne lennének összefüggésben az alapeljárások tényállásával vagy tárgyával.

28 A Genil 48 második kifogása pontosabban a második és harmadik előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre vonatkozik. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásában kifejtettek tükrében értelmezve e kérdések annak megválaszolására irányulnak, hogy az 2004/39 irányelv adott esetben milyen jogkövetkezményeket von maga után, ha a szerződés megkötésére a szóban forgó irányelv 19. cikke (4) és (5) bekezdéséből eredő kötelezettségek megsértésével került sor. A Gentil 48-nak ezzel kapcsolatos észrevétele a szóban forgó kérdések megválaszolására irányul, és ennélfogva azok érdemére, és nem az elfogadhatóságukra vonatkozik.

29 Az alapeljárások alperesei által felhozott elfogadhatatlansági kifogás kapcsán elegendő annak megállapítása, hogy már magából az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések szövegezéséből is kitűnik, hogy azoka 2004/39 irányelv egyes rendelkezéseinek értelmezését igénylik

30 A fentiekből következően az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatók.

Az ügy érdeméről

Előzetes észrevételek

31 A 2004/39 irányelv 19. cikkének felépítéséből kitűnik, hogy az irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában meghatározottak szerinti befektetési szolgáltatás valamely ügyfél vagy potenciális ügyfél számára való nyújtása főszabály szerint azzal jár, hogy a befektetési vállalkozás köteles a szóban forgó 19. cikk (4) vagy (5) bekezdésében előírt megfelelőségi vizsgálatot elvégezni, attól függően, hogy befektetési tanácsadásról, portfóliókezelési szolgáltatásról vagy a szóban forgó irányelv I. mellékletének A. szakaszában felsorolt egyéb befektetési szolgáltatásról van-e szó. E vizsgálatok a 2006/73 irányelv 35–37. cikke szerint a nyújtandó szolgáltatás megfelelősége és alkalmas volta értékelésének minősülnek.

32 Mindazonáltal a 2004/39 irányelv 19. cikke két kivételt képező helyzetet is előír.

33 Az első kivételt képező helyzet a 2004/39 irányelv 19. cikkének (6) bekezdésében szerepel. E rendelkezés értelmében bizonyos, nem összetett pénzügyi eszközökkel kapcsolatos befektetési szolgáltatások nyújtásakor bizonyos feltételek mellett egyáltalán nem áll fenn megfelelőségi vizsgálati kötelezettség.

34 Mindazonáltal az alapeljárások tárgyát képezőhöz hasonló kamatlábváltozásokkal kapcsolatos „swap”-szerződések a szóban forgó irányelv I. melléklete C. szakaszának 4. pontjában szerepelnek, amely rendelkezés – a 2006/73 irányelv 38. cikke értelmében – kizárja e szerződések nem összetett pénzügyi eszközöknek való minősítését. Következésképpen a 2004/39 irányelv 19. cikkének (6) bekezdése az alapeljárások körülményei között nem alkalmazandó.

35 A második kivételt képező helyzet a 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdéséből ered. A negyedik és ötödik előterjesztett kérdés annak megállapítására irányul, hogy e rendelkezés esetlegesen alkalmazható-e az alapeljárásokban. Először tehát e kérdéseket kell megvizsgálni.

A negyedik és ötödik kérdésről

36 A negyedik és ötödik kérdésével – amelyeket együttesen kell megvizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy egyrészről a befektetési szolgáltatást valamely pénzügyi termék részeként kínálják-e akkor, ha e szolgáltatás az utóbbihoz termékhez kapcsolódik, másrészről pedig az e rendelkezés által hivatkozott uniós szabályozás rendelkezéseinek és közös európai normáknak az ezen cikk (4) és (5) bekezdésében előírt kötelezettségekhez hasonló követelményeket kell-e tartalmazniuk.

37 Először is a 2004/39 irányelv 19. cikke (9) bekezdésének alkalmazhatósága kapcsán – amelynek értelmében „ha a befektetési szolgáltatást a […] pénzügyi termék részeként kínálják” – meg kell jegyezni, hogy az ezen irányelv elfogadásakor létező különböző nyelvi változatai közül csupán a francia és a portugál változat alkalmazza e rendelkezésben a „keretében” („dans le cadre”) kifejezést, miközben a spanyol, dán, német, görög, angol, olasz, holland, finn és svéd nyelvű változatok a „részeként” kifejezést tartalmazzák, amelyek a „keretében” kitételnél szorosabb és speciálisabb összefüggést sugallnak.

38 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogszabály eltérő nyelvi változatait egységesen kell értelmezni, és ezért – amennyiben a változatok eltérnek egymástól – az érintett rendelkezést azon szabályozás általános rendszerének és céljának figyelembevételével kell értelmezni, amelynek e rendelkezés részét képezi (lásd a C-19/11. sz. Geltl-ügyben 2012. június 28-án hozott ítélet 43. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

39 E tekintetben a 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdésében foglalt rendelkezés eltérést képez az e cikkben a befektetési vállalkozások által befektetési szolgáltatások nyújtásakor előírt értékelési rendszertől, ezért azt megszorítóan kell értelmezni. Annál is inkább ez a helyzet, mivel az ezen irányelv II. fejezetében szereplő 2. szakaszának – amelynek a 19. cikk is része – címe értelmében ezen értékelések a befektetővédelem biztosítására irányuló intézkedéseknek minősülnek, amely védelem – a szóban forgó irányelv (2) és (31) preambulumbekezdésében kimondottak szerint – az irányelv céljainak egyike (lásd ebben az értelemben a C-248/11. sz., Nilaş és társai ügyben 2012. március 22-én hozott ítélet 48. pontját).

40 Egyébiránt a 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a befektetési szolgáltatást valamely pénzügyi termék részeként „kínálják”.

41 A szóban forgó rendelkezés továbbá pontosítja, hogy azon esetekben, ha a befektetési szolgáltatást olyan pénzügyi termék részeként kínálják, amelyre az ügyfelek kockázatértékelése és/vagy a tájékoztatására vonatkozó kötelezettségek tekintetében már az e rendelkezésben említett jogszabályok vagy közös előírások rendelkezései vonatkoznak, „az ilyen szolgáltatásra ezeken túlmenően nem vonatkoznak [a 2004/39 irányelv 19. cikkében] megállapított kötelezettségek”. Márpedig az „ezeken túlmenően” kitétel alkalmazása azt feltételezi, hogy a szóban forgó szolgáltatásra már más, az ügyfelek kockázatainak értékelésére és/vagy az azok tájékoztatására irányuló kötelezettségekre vonatkozó jogszabályok vagy előírások rendelkezései vonatkoznak. Nem ez a helyzet áll fenn, amennyiben a befektetési szolgáltatás valamely pénzügyi termék részét képezi, amikor az ügyfelek kockázatértékelését és/vagy a tájékoztatására irányuló kötelezettségeket e termék tekintetében teljesítették.

42 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a befektetési szolgáltatást csak akkor nyújtják a 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdése értelmében vett pénzügyi termék részeként, ha az e pénzügyi termék szerves részét képezi abban az időpontban, amikor az utóbbit az ügyfélnek kínálják.

43 Azon kérdés megválaszolása, hogy az alapeljárások tárgyát képező ügyben a befektetési szolgáltatást a szóban forgó rendelkezés értelmében és a Bíróságnak a fenti pontokban kifejtett értelmezésének megfelelően valamely pénzügyi termék részeként kínálták-e, a ténybeli értékelés körébe tartozik, amely az uniós és nemzeti bíróságok hatáskörmegosztására figyelemmel a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Mindazonáltal a Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálása során szükség esetén pontosításokat adhat, amelyek célja, hogy iránymutatást adjanak a nemzeti bíróságnak az értelmezés során (lásd ebben az értelemben a C-135/10. sz. SCF-ügyben 2012. március 15-én hozott ítélet 67. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

44 E tekintetben az a tény, hogy azon pénzügyi eszköz futamideje, amelyre a hivatkozott befektetési szolgáltatás vonatkozik, meghaladja e termék futamidejét, hogy egyetlen pénzügyi eszköz alkalmazandó az ugyanazon ügyfél részére nyújtott különböző pénzügyi termékek tekintetében, vagy hogy a pénzügyi eszközt és a pénzügyi terméket különböző szerződésekben kínálják, azt jelzik, hogy ez a szolgáltatás nem képezi a szóban forgó pénzügyi termék szerves részét. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a befektetési szolgáltatás és a pénzügyi termék közötti összefüggés értékelése során mindezen körülményeket figyelembe vegye.

45 Másodsorban azon kérdéssel kapcsolatosan, hogy az érintett pénzügyi termékre vonatkozó, a 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdésében említett, az ügyfelek kockázatainak értékelésére és/vagy az azok tájékoztatására irányuló kötelezettségekre vonatkozó rendelkezéseknek vagy előírásoknak a fenti cikk (4) és (5) bekezdésben előírt kötelezettséghez hasonlóaknak kell-e lenniük, meg kell állapítani, hogy a (9) bekezdés nem említi, hogy az követelmény lenne.

46 Ezzel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy annak a pénzügyi eszköznek a jellege, amelyre az érintett befektetési szolgáltatás vonatkozik, nagymértékben eltérhet a kínált pénzügyi termék jellegétől. Következésképpen a szóban forgó terméket kínáló intézmény által az ügyfél védelmében elvégzendő értékelés vagy összegyűjtendő, illetve adandó információk eltérhetnek a 2004/39 irányelv 19. cikkének (4) és (5) bekezdésében meghatározott értékeléstől, illetve tájékoztatástól.

47 Mindazonáltal – ugyan a 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdése nem követeli meg, hogy az e rendelkezésben említett rendelkezések vagy előírások az ebben a cikkben meghatározott kötelezettségekkel megegyezzenek, mindamellett e rendelkezéseknek vagy előírásoknak – amint az a 2004/39 irányelv 19. cikke (9) bekezdésének szövegéből kitűnik – az ügyfelek kockázatainak értékelésére és/vagy az azok tájékoztatására irányuló kötelezettségekre kell vonatkozniuk. Márpedig a 2004/39 irányelv 19. cikkének céljára figyelemmel – amely, amint az a jelen ítélet 39. pontjából kitűnik, többek között a befektetők védelme – ahhoz, hogy e szolgáltatásra ne vonatkozzanak a 2004/39 irányelv 19. cikkében előírt kötelezettségek, a szóban forgó rendelkezéseknek vagy előírásoknak lehetővé kell tenniük az ügyfelek kockázatainak értékelését, és/vagy olyan, a tájékoztatásra vonatkozó követelményeket kell tartalmazniuk, amelyek vonatkoznak a szóban forgó pénzügyi termék szerves részét képező befektetési szolgáltatásra is.

48 A fenti megfontolásokból következően a 2004/39 irányelv 19. cikkének (9) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egyrészről valamely befektetési szolgáltatást csak akkor nyújtják valamely pénzügyi termék részeként, ha az e pénzügyi termék szerves részét képezi, amikor azt az ügyfélnek kínálják, másrészről pedig ahhoz, hogy e szolgáltatásra ne vonatkozzanak a hivatkozott 19. cikkben előírt kötelezettségek, az e rendelkezés által hivatkozott uniós szabályozásnak és közös európai normáknak lehetővé kell tenniük az ügyfelek kockázatainak értékelését, és/vagy olyan, az ügyfelek tájékoztatásra vonatkozó követelményeket kell tartalmazniuk, amelyek vonatkoznak a szóban forgó pénzügyi termék szerves részét képező befektetési szolgáltatásra is.

Az első kérdésről

49 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a 2004/39 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 4. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezés értelmében befektetési tanácsadási szolgáltatásnak kell tekinteni, ha „swap”-szerződést kínálnak az ügyfélnek az általa jegyzett pénzügyi termékek kamatváltozásaiból eredő kockázat fedezésére.

50 E tekintetben elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy amennyiben valamely befektetési vállalkozás befektetési tanácsadást nyújt valamely ügyfélnek, el kell végezni a szóban forgó irányelv 19. cikkének (4) bekezdésében előírt értékelést.

51 A 2004/39 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 4. pontja értelmében a befektetési tanácsadás egy vagy több ügylet tekintetében pénzügyi eszközökhöz kapcsolódó, valamely ügyfélnek akár az ügyfél kérésére, akár a befektetési vállalkozás kezdeményezésére történő személyre szóló ajánlások nyújtásából áll.

52 Az e rendelkezésben szereplő „személyre szóló ajánlások” fogalmát a 2006/73 irányelv 52. cikke pontosítja, amely többek között kimondja, hogy a „személyre szóló” ajánlás az, amelyet valakinek befektetői vagy potenciális befektetői minőségében adnak oly módon, ahogyan az az adott személy

számára megfelelő, vagy a személy körülményeinek figyelembevételén alapszik. Nem tartozik e fogalomba az olyan ajánlás, amelyet kizárólag terjesztési csatornák útján tesznek közzé, vagy amely a nyilvánosságra irányul.

53 A fenti két pontban idézett rendelkezésekből az következik, hogy annak kérdése, hogy valamely befektetési szolgáltatás befektetési tanácsadásnak minősül-e, nem az e szolgáltatás tárgyát képező pénzügyi eszköz jellegétől függ, hanem attól, hogy e szolgáltatást milyen formában nyújtják az ügyfélnek vagy a potenciális ügyfélnek.

54 Mivel az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem pontosítja, hogy az alapeljárások tárgyát képező „swap”-szerződéseket milyen formában nyújtották a Genil 48-nak és a CHGV-nak, a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a 2006/73 irányelv 52. cikkében meghatározott kritériumokra figyelemmel értékelje az e szerződésekhez kapcsolódó ajánlások esetlegesen személyes jellegét, és ennélfogva annak szükségességét, hogy az érintett befektetési vállalkozás elvégezze a 2004/39 irányelv 19. cikkének (4) bekezdésében előírt értékelést.

55 Az első kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 2004/39 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 4. pontját úgy kell értelmezni, hogy ha a pénzügyi kockázatok kezelésére irányuló szerződést kínálnak az ügyfélnek a más pénzügyi termékek kamatváltozásaiból eredő kockázat fedezésére, azt annyiban kell az e rendelkezés értelmében vett befektetési tanácsadási szolgáltatásnak tekinteni, amennyiben az ilyen pénzügyi kockázatok kezelésére irányuló szerződés jegyzésére vonatkozó ajánlás olyan, hogy azt az ügyfél számára megfelelően vagy sajátos körülményeinek vizsgálatára alapítva, befektetői minőségére tekintettel nyújtanak, és azt nem kizárólag terjesztési csatornák útján teszik közzé vagy nem kizárólag a nyilvánosságnak szánják.

A második és harmadik kérdésről

56 A második és harmadik kérdésével – amelyeket együttesen kell megvizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy milyen szerződéses jogkövetkezményekkel jár az, ha a befektetési szolgáltatást kínáló befektetési vállalkozás nem tartja be a 2004/39 irányelv 19. cikkének (4) és (5) bekezdésében előírt értékelési követelményeket.

57 E tekintetben rá kell mutatni, hogy ugyan a 2004/39 irányelv 51. cikke közigazgatási intézkedések meghozatalát, illetve közigazgatási szankciók kiszabását írja elő azon személyekkel szemben, akik felelősek az ezen irányelv végrehajtása során elfogadott rendelkezések be nem tartásáért, ám e rendelkezés nem tartalmazza sem azt, hogy a tagállamok kötelesek szerződéses jogkövetkezményeket előírni azon esetekre, amikor a szerződéskötés során megsértik a 2004/39 irányelv 19. cikkének (4) és (5) bekezdését átültető nemzeti jogszabályokból eredő kötelezettségeket, sem azt, hogy ezek milyen jogkövetkezmények lehetnek. Márpedig uniós szabályozás hiányában az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni e kötelezettségek megsértésének szerződéses jogkövetkezményeit, tiszteletben tartva az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét (lásd ebben az értelemben a C-591/10. sz., Littlewoods Retail és társai ügyben 2012. július 19-én hozott ítélet 27. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

58 A második és harmadik kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni a 2004/39 irányelv 19. cikkének (4) és (5) bekezdésében előírt értékelési követelmények valamely, befektetési szolgáltatást kínáló befektetési vállalkozás általi be nem tartásának szerződéses jogkövetkezményeit, tiszteletben tartva az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét.

A költségekről

59 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) **A 2007. szeptember 5-i 2007/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a pénzügyi eszközök piacairól, a 85/611/EGK és a 93/6/EGK tanácsi irányelv, és a 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 93/22/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 21-i 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 19. cikkének (9) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egyrészről valamely befektetési szolgáltatást csak akkor nyújtják a pénzügyi termék részeként, ha az e pénzügyi termék szerves részét képezi, amikor azt az ügyfélnek kínálják, másrészről pedig ahhoz, hogy e szolgáltatásra ne vonatkozzanak a hivatkozott 19. cikkben előírt kötelezettségek, az e rendelkezés által hivatkozott uniós szabályozásnak és közös európai normáknak lehetővé kell tenniük az ügyfelek kockázatainak értékelését, és/vagy az ügyfelek tájékoztatására vonatkozó olyan követelményeket kell tartalmazniuk, amelyek vonatkoznak a szóban forgó pénzügyi termék szerves részét képező befektetési szolgáltatásra is.**

2) **A 2004/39 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 4. pontját úgy kell értelmezni, hogy ha pénzügyi kockázatok kezelésére irányuló szerződést kínálnak az ügyfélnek a más pénzügyi termékek kamatváltozásaiból eredő kockázat fedezésére, azt annyiban kell az e rendelkezés értelmében vett befektetési tanácsadási szolgáltatásnak tekinteni, amennyiben az ilyen pénzügyi kockázatok kezelésére irányuló szerződés jegyzésére vonatkozó ajánlás olyan, hogy azt az ügyfél számára megfelelően vagy sajátos körülményeinek vizsgálatára alapítva, befektetői minőségére tekintettel nyújtanak, és azt nem kizárólag terjesztési csatornák útján teszik közzé vagy nem kizárólag a nyilvánosságnak szánják.**

3) **Az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni a 2004/39 irányelv 19. cikkének (4) és (5) bekezdésében előírt értékelési követelmények valamely befektetési szolgáltatást kínáló befektetési vállalkozás általi be nem tartásának szerződéses jogkövetkezményeit, tiszteletben tartva az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét.**

Aláírások